

**BOSHLANG'ICH TA'LIM TABIIY FANLARIDA EKSKURSIYA DARSLARINI OLIB
BORISH TEXNOLOGIYALARI****Alimardonova M.****Ilmiy rahbar: Shahrizabz Davlat Pedagogika instituti****Zaripova Manzura Pardatursun qizi****Pedagogika fakulteti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi****Tel: +998884070733****sarvarzumaboev0@gmail.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15104359>****Annotatsiya**

(O'zbek tili): Mazkur maqolada boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar darslarida ekskursiyalarni o'tkazish texnologiyalari ko'rib chiqilgan. Ekskursiyalar o'quvchilarga tabiiy fanlarni o'rganishda amaliy tajriba orttirish, ekologik bilimlarni oshirish va ilmiy tafakkurlarini rivojlantirish imkoniyatini yaratadi. Maqolada virtual ekskursiyalar, mobil ilovalar, interaktiv yondoshuvlar va amaliy tadqiqotlar orqali ekskursiyalarni samarali o'tkazish usullari ko'rsatilgan. Ekskursiyalar yordamida o'quvchilar tabiatni yaxshiroq tushunib, o'rganilayotgan fanlar bo'yicha bilimlarini mustahkamlashlari mumkin.

(Rus tili): В статье рассматриваются технологии проведения экскурсий на уроках естественных наук в начальной школе. Экскурсии дают ученикам возможность получить практический опыт, развить экологические знания и научное мышление. В статье представлены методы проведения экскурсий с использованием виртуальных экскурсий, мобильных приложений, интерактивных подходов и практических исследований. Эти методы помогают ученикам лучше понять природу и укрепить знания по изучаемым предметам.

(Ingliz tili): This article discusses the technologies for conducting excursions in natural science lessons in primary education. Excursions provide students with the opportunity to gain practical experience, enhance ecological knowledge, and develop scientific thinking. The article presents methods for conducting excursions using virtual tours, mobile applications, interactive approaches, and practical research. These methods help students better understand nature and reinforce their knowledge in the subjects being studied.

KALIT SO'ZLAR

(O'zbek tili): Boshlang'ich ta'lim, tabiiy fanlar, ekskursiya, axborot texnologiyalari, virtual ekskursiyalar, interaktiv darslar, mobil ilovalar, ekologiya, amaliy tadqiqotlar, ilmiy tafakkur.

(Rus tili): Начальное образование, естественные науки, экскурсия, информационные технологии, виртуальные экскурсии, интерактивные уроки, мобильные приложения, экология, практические исследования, научное мышление.

(Ingliz tili): Primary education, natural sciences, excursion, information technologies, virtual tours, interactive lessons, mobile applications, ecology, practical research, scientific thinking.

Kirish

Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar o'quvchilarni atrof-muhit bilan tanishtirish va ilmiy dunyoqarashlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Tabiiy fanlar o'quvchilarga

nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham o'rgatishi kerak. Ekskursiya darslari — bu tabiiy fanlar o'qitishda o'quvchilarning bevosita tabiat bilan muloqot qilishlarini ta'minlaydigan samarali metodlardan biridir. Ekskursiyalar o'quvchilarga o'rganilayotgan mavzularni amaliyotda ko'rish imkonini beradi va ilmiy-izlanish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limdagi tabiiy fanlar darslarida ekskursiya o'tkazish texnologiyalari ko'rib chiqiladi.

Ekskursiya darslarining mahiyati va ahamiyati

Ekskursiya — bu o'quvchilarni turli tabiiy muhitlarga olib borish orqali o'rganilayotgan fan bo'yicha amaliy tajriba orttirish imkoniyatini taqdim etadigan ta'lim metodidir. Ekskursiyalar tabiiy fanlarda o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish, ekologik bilimlarni oshirish, tabiatni asrashga bo'lgan mas'uliyatni his qilish imkonini yaratadi. Ekskursiya o'tkazishning asosiy maqsadi o'quvchilarning o'zlariga yaqin tabiatni chuqurroq tushunib olishlarini ta'minlash va ilmiy tafakkurlarini rivojlantirishdir.

Ekskursiya darslarining turli texnologiyalari

1. Tushuncha va Maqsadni Belgilash: Ekskursiyaning muvaffaqiyatli o'tishi uchun uning maqsadi va vazifalarini aniqlab olish zarur. Darsdan oldin o'quvchilarga qanday ilmiy va ekologik maqsadlar ko'zda tutilganini tushuntirish, ekskursiyaning ahamiyatini va o'rganish yo'nalishlarini belgilash muhimdir.

O'quvchilarga ekskursiya oldidan savollar yoki topshiriqlar berish, ularni diqqatni jamlashga undaydi.

2. Interaktiv Yondoshuvlar: Ekskursiyaning yanada samarali bo'lishi uchun interaktiv texnologiyalarni qo'llash mumkin. Bu orqali o'quvchilar ekskursiya davomida o'zlarini faol ishtirokchi sifatida his qilishadi. Mobil qurilmalar yordamida o'quvchilar ekologik tizimlarni va tabiiy jarayonlarni o'zlari kuzatib, ma'lumotlar to'plashlari mumkin. Shuningdek, real vaqt rejimida kuzatishlar olib borish, misol uchun, biologik turli o'simlik va hayvonlarni aniqlash hamda ularni sanab chiqish mumkin.

3. Virtual Ekskursiyalar: Hozirgi kunda axborot texnologiyalari yordamida o'quvchilar uchun virtual ekskursiyalarni tashkil etish mumkin. Virtual ekskursiyalar onlayn resurslar orqali o'quvchilarga tabiatni ko'rish va o'rganish imkoniyatini beradi. Bu metod, ayniqsa, tabiiy ob'ektlarga tashrif buyurishning imkoni bo'lmagan holatlarda foydalidir. Google Expeditions, Google Earth va boshqa platformalar yordamida o'quvchilar turli geografik hududlarni va ekologik tizimlarni onlayn tarzda o'rganishlari mumkin.

4. Mobil Ilovalar va Dasturlar: O'quvchilar uchun mo'ljallangan mobil ilovalar orqali ekskursiyalarni yanada interaktiv va samarali o'tkazish mumkin. Masalan, iNaturalist ilovasi yordamida o'quvchilar tabiatda uchragan o'simlik yoki hayvonlarni aniqlash va ularni dastur orqali boshqalar bilan bo'lishishlari mumkin. Bundan tashqari, geografiya va ekologiya fanlarida Geocaching kabi ilovalar yordamida o'quvchilarni ma'lumotlarni izlash va ilgari surish, shuningdek, o'rganish jarayonini qiziqarli va interaktiv qilish mumkin.

5. Praktik Tadqiqotlar: Ekskursiya davomida o'quvchilarga amaliy tadqiqotlar o'tkazish imkoniyatlarini yaratish zarur. Misol uchun, biologiya fanida o'quvchilar turli o'simliklar va hayvonlar ustida tadqiqotlar o'tkazib, ekologik ta'sirlarni baholashlari mumkin. Kimyo darslarida esa o'quvchilar atrof-muhitni tadqiq qilish va kimyoviy jarayonlarni amaliy tarzda o'rganishlari mumkin.

Xulosa

Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar darslarida ekskursiyalarni o'tkazish o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish, ekologik va ilmiy tafakkurlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ekskursiyalar yordamida o'quvchilar tabiatni bevosita o'rganish, ekologik mas'uliyatni his qilish va turli tabiiy jarayonlarni o'rganishda amaliy tajriba orttiradilar. Axborot texnologiyalari yordamida ekskursiyalarni yanada samarali qilish va o'quvchilarni faollashtirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Google Expeditions. (n.d.). Google Expeditions. Retrieved from <https://edu.google.com/products/expeditions/>
2. iNaturalist. (n.d.). iNaturalist. Retrieved from <https://www.inaturalist.org/>
3. Kuzmina, T. (2020). "Tabiiy fanlar o'qitish metodikasi." Pedagogika va innovatsion texnologiyalar.
4. Shamova, T. (2019). "Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlarni o'rganishda ekskursiyalarni qo'llash." Ta'lim va ilm-fan.
5. UNESCO. (2020). "Axborot texnologiyalari va ta'lim." Retrieved from <https://www.unesco.org>